TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2005. gada 21. aprīlī *

Lieta C-267/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Högsta domstolen* (Zviedrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 10. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2003. gada 18. jūnijā, krimināprocesā pret

Lars Erik Staffan Lindberg.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*] (referents), tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*], R. Šintgens [*R. Schintgen*], Dž. Arestis [*G. Arestis*] un J. Klučka [*J. Klučka*],

ģenerāladvokāts F. Dž. Džeikobss [*F. G. Jacobs*],
sekretārs H. fon Holšteins [*H. von Holstein*], sekretāra palīgs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2004. gada 7. oktobra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda — zviedru.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Lindberga [*Lindberg*] vārdā — K. J. Tausons [*C.-G. Tauson*], advokāts,

— Zviedrijas valdības vārdā — A. Kruse [*A. Kruse*], pārstāvis,

— Francijas valdības vārdā — R. Lūsli-Surana [*R. Loosli-Surrans*], pārstāve,

— Portugāles valdības vārdā — L. Fernandišs [*L. Fernandes*] un A. P. Baroza [*A. P. Barros*], pārstāvji, kam palīdz Ž. da Krušs Vilasa [*J. da Cruz Vilaça*], *advogado*,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Mandži [*K. Manji*], pārstāvis, kam palīdz M. Demetriu [*M. Demetriou*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — L. Strēma van Līra [*L. Ström van Lier*], pārstāve,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 16. decembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz 1. panta interpretāciju 1983. gada 28. marta Padomes Direktīvā 83/189/EEK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV L 109, 8. lpp.), ko groza 1994. gada 23. marta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 94/10/EK (OV L 100, 30. lpp.) (turpmāk tekstā — "Direktīva 83/189").

2 Šis lūgums tika iesniegts uzsākta kriminālprocesa ietvaros pret Lindbergu, kas tiek apsūdzēts Zviedrijas tiesību aktu, kas reglamentē loterijas, pārkāpumā, publiski rīkojot nelikumīgas laimes spēles ar noteiktu spēļu automātu izmantošanu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 83/189 1. pantā noteikts:

Šajā direktīvā piemēro šādus terminus:

1) "prece" — jebkura rūpnieciski ražota prece un jebkurš lauksaimniecības produkts [..];

2) "tehniski parametri" — parametri, kas ietverti dokumentā, kurš nosaka preces nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību, drošību vai izmērus, ieskaitot prasības, kas piemērojamas precei saskaņā ar nosaukumu, ar kuru preci pārdod, terminoloģiju, simboliem, pārbaudēm un pārbaužu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu un atbilstības novērtēšanas procedūrām.

[..]

3) "citas prasības" — prasības, kas nav tehniski parametri, kas izvirzītas precei, lai īpaši aizsargātu patērētājus vai vidi, un kas ietekmē tās dzīves ciklu pēc laišanas tirgū, piemēram, izmantošanas, atkārtotas izmantošanas, atkārtotas izlietošanas vai iznīcināšanas nosacījumi, ja šādi nosacījumi var būtiski ietekmēt preces sastāvu vai īpašības, vai tās realizāciju;

[..]

9) "tehniskie noteikumi" — tehniski parametri un citas prasības, ieskaitot attiecīgus administratīvus noteikumus, kuru ievērošana ir obligāta de jure vai de facto tirdzniecības vai izmantošanas gadījumā kādā dalībvalstī vai lielākajā tās daļā, kā arī dalībvalstu normatīvie un administratīvie akti, izņemot 10. pantā paredzētos, kas aizliedz preces ražošanu, ievešanu, tirdzniecību vai izmantošanu.

[..]

10) "tehnisko noteikumu projekts" — tehnisku parametru vai citu prasību teksts, ieskaitot administratīvus noteikumus, kas formulēti tā ieviešanai vai, lai ieviestu to kā tehnisku noteikumu, tekstam esot sagatavošanas stadijā, kad iespējams izdarīt būtiskus grozījumus."

4 8. un 9. pants Direktīvā 83/189 nosaka dalībvalstu pienākumu, no vienas puses, paziņot Eiropas Kopienu Komisijai jebkuru tehnisko noteikumu projektu, kas ir šīs Direktīvas piemērošanas jomā, izņemot gadījumus, ja runa ir par starptautiskas vai Eiropas standarta vienkāršu transpozīciju, kad pietiek ar informāciju par attiecīgo standartu, un, no otras puses, paziņot par šo projektu pieņemšanu vairākus mēnešu iepriekš, tādējādi dodot Komisijai iespēju pārbaudīt to saderību ar Kopienu tiesībām, jo īpaši ar preču brīvu apriti, vai atbilstīgajā jomā iesniegt direktīvas, regulas vai lēmuma priekšlikumu.

Zviedrijas tiesiskais regulējums

Krimināllikums

5 Krimināllikuma (*brottsbalken*; turpmāk tekstā — "Zviedrijas krimināllikums") 16. nodaļa ietver 14. pantu, kas paredz vainīgo likumpārkāpumā — nelikumīgu laimes spēļu rīkošanā — sodīt ar naudas sodu vai ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem, ja tas nelikumīgi rīkojis publiskas spēles vai citas darbības, kuru rezultāts pilnīgi vai lielākoties ir atkarīgs no veiksmes un kas sava rakstura, ekonomisku problēmu vai citu apstākļu dēļ ir spēlētājam riskantas vai var nest būtisku finansiālu peļņu rīkotājam.

Tiesību akti par loterijām

6 Pirms Loteriju likuma (1994:1000) [*lotterilagen* (1994:1000), *SFS 1994*, Nr. 1000, turpmāk tekstā — "Loteriju likums"], kas stājās spēkā 1995. gada 1. janvārī, pieņemšanas spēļu rīkošanu ar spēļu automātiem, izņemot uz kuģiem ar starptautiskiem maršrutiem, aizliedza noteikumi (1979:207) par loterijām [*lotteriförordningen* (1979:207), *SFS 1979*, Nr. 207], kas bija piemērojami no 1979. gada 1. janvāra, un likums (1982:1011) par loterijām [*lotterilagen* (1982:1011), *SFS 1982*, Nr. 1011], kas stājās spēkā 1984. gada 1. janvārī.

7 Loteriju likuma 3. pantā ir noteikts:

"Šajā likumā termins "loterija" apzīmē darbību, kuru veicot, viens vai vairāki dalībnieki ar ieguldījumu vai bez tā var gūt laimestu, kas pārsniedz pārējo dalībnieku laimestus, un kura var būt:

1) lozēšana, zīlēšana, derības un citas līdzīgas metodes;

2) gadatirgus atrakcijas;

3) loto, spēļu automāti, rulete, metamie kauliņi, kārtis, piramīdas veida vēstules un citas līdzīgas spēles.

[..]"

8 Loteriju likuma 6. pantā paredzēts:

"Šajā likumā spēļu automāti ir šādi mehāniski vai automātiski spēļu automāti:

1) *varuspelsautomat* — automāti, kas izmaksā laimestu preču/ložu veidā un kuros laimesta iespēja pilnīgi vai daļēji ir atkarīga no veiksmes;

2) *penningautomat* — automāti, kas izmaksā laimestu skaidrā naudā un kuros laimesta iespēja lielākoties ir atkarīga no veiksmes;

3) *värdeautomat* — automāti, kas izmaksā laimestu kuponos, žetonos vai citā veidā un kuros laimesta iespēja lielākoties ir atkarīga no veiksmes;

4) *skicklighetsautomat* — automāti, kas izmaksā laimestu skaidrā naudā un kuros laimesta iespēja ir atkarīga no spēlētāja adreses."

9 Saskaņā ar Loteriju likuma 9. pantu:

"Ja nepastāv šim likumam tieši pretēji noteikumi, tad loterijas drīkst rīkot, tikai saņemot atļauju."

10 Saskaņā ar Loteriju likuma 54. panta 1. punkta 1. apakšpunktu personas, kas ar nodomu vai aiz rupjas neuzmanības rīko nelikumīgu loteriju, soda ar naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

11 No nolēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka pēc Loteriju likuma stāšanās spēkā Zviedrijas tiesas gandrīz nekavējoties saskārās ar problēmām, nosakot šī likuma piemērošanas jomu.

12 It īpaši radās jautājums, vai *lyckohjulsspel* spēļu automātu kategorija ir iekļauta Loteriju likuma piemērošanas jomā. Šiem *fruktspel* jeb "blēdis vienrocis" (bez roktura) tipa spēļu automātiem, ieskaitot pokera spēli, raksturīgi, ka automāts neizdod spēļu laimestu uzreiz, bet to izsniedz persona pēc spēlētāja pieprasījuma.

13 Šajā sakarā vairākas Zviedrijas tiesas, tostarp arī apelācijas tiesas, nosprieda, ka šīs īpašības dēļ *lyckohjulsspel* nav iekļaujami nevienā no Loteriju likuma 6. pantā minētajām spēļu automātu kategorijām un nav arī kvalificējami kā "citas līdzīgas spēles" šī likuma 3. panta 3. punkta nozīmē. Tādējādi no šīs judikatūras izriet, ka konkrētās spēles nav iekļautas minētā likuma piemērošanas jomā.

14 Atbilstoši nolēmumam par prejudiciālā jautājuma uzdošanu Zviedrijas valdība, ņemot vērā šo judikatūru, ierosināja veikt grozījumus Loteriju likumā, lai iekļautu *lyckohjulsspel* spēļu automātu jēdzienā, kas minēts šī likuma 3. panta 3. punktā un 6. pantā.

15 *Riksdag* (Zviedrijas Parlaments) pieņēma šo valdības ierosinājumu, grozot Loteriju likumu ar likumu (1996:1168) [*lag om ändring i lotterilagen* (1996:1168), *SFS 1996*, Nr. 1168; turpmāk tekstā — "1996. gada likums"], kas stājās spēkā 1997. gada 1. janvārī.

16 1996. gada likums Loteriju likuma 6. pantā iekļāva ievaddaļu šādā redakcijā:

"Šajā likumā spēļu automāti ir mehāniski vai automātiski spēļu automāti.

[..]"

17 Turklāt 1996. gada likums Loteriju likumā iekļāva 24.a pantu, rezolutīvajā daļā paredzot:

"Vienīgie spēļu automāti, kam var piešķirt ierīkošanas atļauju, ir *varuspelsautomat*, *penningautomat*, *värdeautomat* un *skicklighetsautomat*."

18 No Loteriju likuma 24.a panta izriet, ka, tā kā *lyckohjulsspel* ierīkošanas atļauju nevar piešķirt, ar šo likumu tā izmantošana Zviedrijā ir aizliegta.

19 Loteriju likums attiecībā uz *varuspelsautomat* režīmu tika atkārtoti grozīts ar 1999. gada likumu (1999:358) [*lag om ändring i lotterilagen* (1999:358), *SFS 1999*, Nr. 358; turpmāk tekstā — "1999. gada likums"].

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

20 Ar *Ljungby tingsrätt* (Lungbī Pirmās instances tiesa) 1999. gada 16. jūnija spriedumu, ko apstiprina *Göta hovrätt* (Jetas Apelācijas tiesa) 2000. gada 31. oktobra apelācijas spriedums, Lindbergs tika atzīts par vainīgu likumpārkāpumā — nelikumīgu laimes spēļu rīkošanā — un viņam tika uzlikts naudas sods SEK 150 dienā uz 80 dienām.

21 Viņam Zviedrijas krimināllikuma 16. nodaļas 14. panta nozīmē tika pārmesta riskantu publisko loteriju neatļauta rīkošana laikā no 1997. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 20. aprīlim. Tas attiecās uz *lyckohjulsspel* veida laimes spēlēm, kas tika organizētas Elmhultas [*Älmhult*] pilsētas *Ingvars* kiosku telpās.

22 Lindbergs pārsūdzēja *Göta hovrätt* apelācijas spriedumu *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa).

23 Šajā apelācijas sūdzībā viņš lūdz, pirmkārt, noraidīt pret viņu celtās apsūdzības un, otrkārt, minēto likumpārkāpumu uzskatīt par vienkāršu Loteriju likuma pārkāpumu un samazināt dienu skaitu, par kurām viņam ir jāmaksā naudas sods.

24 Viņš norāda, ka 1996. gada likuma normas, kas ar 1997. gada 1. janvāri aizliedz izmantot *lyckohjulsspel*, ir tehniski noteikumi Direktīvas 83/189 nozīmē, kurus uz viņu nevar likumīgi attiecināt, jo Zviedrijas iestādes tos nepaziņoja Komisijai, pirms tie stājās spēkā.

25 *Högsta domstolen* savā nolēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu atsaucas uz šīs tiesas ģenerālprokurora (turpmāk tekstā — "ģenerālprokurors") iesniegtajiem rakstiskajiem secinājumiem. Tos var rezumēt šādi.

26 Ģenerālprokurors uzskata, ka jautājumu, vai Lindberga rīkotās laimes spēles bija vai nebija likumīgas, nevar izvērtēt ārpus tiesiskā regulējuma par loterijām, jo, pēc viņa domām, atļautās darbības vai tās, kurām atļauja nav vajadzīga, nav iekļaujamas Zviedrijas Krimināl kodeksa 16. nodaļas 14. panta kontroles jomā.

27 Norādot uz apstākļiem, kādos 1996. gada likums tika pieņemts un uz kuriem ir atsauce šī sprieduma 11.–15. punktā, ģenerālprokurors uzsver, ka Loteriju likuma pieņemšanas laikā Zviedrijas Karaliste vēl nebija Eiropas Savienības dalībvalsts un šajā sakarā konstatē, ka Direktīva 83/189 neietver pienākumu ar atpakaļejošu spēku paziņot jau spēkā esošo normu.

28 Tomēr viņš norāda, ka 1996. gada likuma pieņemšanas laikā Zviedrijas Karaliste kļuva par Eiropas Savienības dalībvalsti.

29 Ģenerālprokurors norāda, ka 1996. gadā par likumu kļuvušais Zviedrijas valdības projekts netika paziņots Komisijai saskaņā ar Direktīvu 83/189, bet ka tā rezultātā radās zināma neskaidrība attiecībā uz pienākumu veikt šādu paziņošanu.

30 Šādu paziņošanu Zviedrijas valdība neuzskatīja par nepieciešamu, jo Loteriju likums jau ietvēra *lyckohjulsspel* un šīs spēles ietilpa šī likuma 3. panta 3. punkta jēdzienā "citas līdzīgas spēles". Tātad 1996. gada likums bija tikai likumdevēja gribas paskaidrošana, un tādēļ tas nevarēja reāli grozīt Loteriju likuma piemērošanas jomu.

31 Tomēr 2001. gada 29. janvāra atzinumā *Kommerskollegium* (Zviedrijas Komercpadome), kurai Zviedrijas valdība lūdza izteikt viedokli, secināja pretējo.

32 Ņemot vērā šo neskaidrību, Zviedrijas valdība ierosināja atcelt gan 1996. gada, gan 1999. gada likumu un pārņemt to Loteriju likuma grozījumus jaunajā likumprojektā, par ko paziņotu Komisijai saskaņā ar Direktīvu 83/189.

33 Vēlāk Zviedrijas likumdevējs pieņēma šo likumprojektu, un tas kļuva par likumu (2001:1045), ar ko groza Loteriju likumu [*lag om ändring i lotterilagen* (2001:1045), *SFS 2001*, Nr. 1045] un kas stājas spēkā 2002. gada 1. janvārī.

34 Zviedrijas valdības interpretāciju, ka 1996. gada likuma veiktie grozījumi Loteriju likumā Komisijai nebija jāpaziņo saskaņā ar Direktīvu 83/189, jo tie nebija reāli loteriju tiesiskā regulējuma grozījumi, ģenerālprokurors uzskata par noteikti atbalstāmu. Faktiski jau pastāvēja iemesli, kas ļāva *lyckohjulsspel* uzskatīt par ietvertiem šī likuma 3. panta 3. punktā minētajā "citu līdzīgu spēļu" kategorijā. Uz to skaidri norādīja pat šīs normas redakcija.

35 Tomēr, skatot visus esošos argumentus kopā, drīzāk jāpiekrīt tam, ka pastāvēja paziņošanas pienākums saskaņā ar Direktīvu 83/189. Loteriju likuma sagatavošanas darbi parādīja, ka kategorija "citas līdzīgas spēles" attiecās tikai uz atsauci uz šajā pašā noteikumā minētajām "vēstuļu virknēm". Turklāt bija jāņem vērā arī fakts, ka Zviedrijas Parlaments atcēla 1996. gadā Loteriju likumā veiktos grozījumus, kas stājās spēkā pēc to paziņošanas Komisijai, kā tas jau norādīts šī sprieduma 32. punktā.

36 Tas nozīmē, ka pēc minētajiem grozījumiem *lyckohjulsspel* klasificēja kā tādu spēļu automātu, uz ko attiecas Loteriju likums, un ka tajā tika ieviests jauns skaidrs aizliegums attiecībā uz citiem spēļu automātiem, kas nav uzskaitīti tā 6. pantā.

37 Tomēr šāda aizlieguma nepaziņošana nozīmē, ka uz to nevar atsaukties lietās pret privātpersonām. Šajā sakarā ģenerālprokurors uzskata, ka spēļu automātu tehniskie standarti un noteikumi ir pakļauti Direktīvai 83/189 un tā neparedz nevienu skaidri izteiktu izņēmumu no šādu standartu nelielu grozījumu vai paskaidrojumu paziņošanas pienākuma.

38 Ņemot vērā šos elementus, ģenerālprokurors paziņo — šajā lietā viņš neapstrīd pret Lindbergu uzsāktās krimināllietas par nelikumīgu laimes spēļu rīkošanu izbeigšanu.

39 Šajos apstākļos *Högsta domstolen* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai valsts tiesību aktos noteikts aizliegums izmantot preci var būt tehnisks noteikums, par kuru jāziņo saskaņā ar Direktīvu [83/189]?

2) Vai valsts tiesību aktos noteikts aizliegums sniegt pakalpojumu, kas ietekmē preces izmantošanu, var būt tehnisks noteikums, par kuru jāziņo saskaņā ar Direktīvu [83/189]?

3) Vai preces izveidošanas pakalpojuma atkārtota definēšana valsts tiesību aktos var būt tehnisks noteikums, par kuru jāziņo saskaņā ar Direktīvu [83/189], ja jaunā definīcija ietekmē preces izmantošanu?

4) Cik lielā mērā Direktīvā [83/189] paredzēto paziņošanas pienākumu ietekmē šādi apstākļi:

— atļaujas režīma nomaiņa ar aizlieguma režīmu valsts tiesību aktos;

— preces/pakalpojuma lielāka vai mazāka vērtība;

— preces/pakalpojuma tirgus lielums, vai

— valsts tiesību jauno noteikumu ietekme uz izmantošanu, ja šī izmantošana ir pilnībā aizliegta vai tā ir aizliegta vai ierobežota vienā no iespējamām izmantošanas jomām?"

Ievada apsvērumi

40 Ievadā, pirmkārt, ir jākonstatē — kā tas izriet no nolēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu motivējošās daļas — ka valsts tiesību akts, par kura iekļaušanu Direktīvas 83/189 piemērošanas jomā iesniedzējtiesa jautā, ir Loteriju likums, ko groza 1996. gada likums (turpmāk tekstā — "grozītais Loteriju likums"), kas stājās spēkā 1997. gada 1. janvārī, nosakot aizliegumu rīkot laimes spēles ar spēļu automātu izmantošanu, proti, pamata lietā — *lyckohjulsspel*, kur automāta būtiska iezīme ir tā, ka automāts neizdod spēļu laimestu uzreiz, bet to izsniedz persona pēc spēlētāja pieprasījuma.

41 Tomēr Zviedrijas valdība uzskata, ka Loteriju likums šādu aizliegumu ietvēra jau tā sākotnējā redakcijā un ka 1996. gada likums to tikai paskaidroja. Kā tas izriet no nolēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu, šķiet, ka šādu valsts tiesību aktu interpretāciju neatzīst vairākas Zviedrijas tiesas, tostarp arī apelācijas tiesas, un tā

attiecas uz strīdīgu jautājumu par valsts tiesību interpretāciju, kas nav Tiesas kompetencē, kurai ir jāizlemj lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

42 Tādējādi, lai atbildētu uz uzdotajiem jautājumiem, ir jāpieturas pie iesniedzējtiesas lēmumā minētajiem datiem, saskaņā ar kuriem minētais aizliegums tika ietverts Loteriju likumā ar 1996. gada likumu.

43 Otrkārt, pieņemot, ka attiecīgie grozītā Loteriju likuma noteikumi ir tehniskie noteikumi, attiecīgas dalībvalsts pienākums ir paziņot to projektu atbilstoši tai Direktīvas 83/189 redakcijai, kas izriet no Direktīvas 94/10 (šajā sakarā it īpaši skat. 1999. gada 3. jūnija spriedumu lietā C-33/97 *Colim*, *Recueil*, I-3175. lpp., 25. un 26. punkts).

44 Ir jānorāda, ka Direktīva 83/189 tādā redakcijā, kāda piemērojama pamata prāvā, paredz tikai preču tehnisko noteikumu projektu paziņošanas pienākumu.

45 Pēc Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 20. jūlija Direktīvas 98/48/EK pieņemšanas, ar ko groza Direktīvu 98/34/EK, kas paredz informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV L 217, 18. lpp.), tehnisko noteikumu projektu paziņošanas pienākuma piemērošanas joma tika paplašināta attiecībā uz atsevišķiem pamata lietā neesošiem pakalpojumiem, proti, informācijas sabiedrības pakalpojumiem, kas definēti 1. panta 2. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvā 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV L 204, 37. lpp.). Tomēr pamata lietas gadījumā šo direktīvu nevar ņemt vērā.

46 Treškārt, Portugāles valdība atgādina Tiesas agrāk nospriesto, ka laimes spēļu vai naudas automātu izmantošana, neatkarīgi no tā, vai tā ir nošķirama no darbībām, kas saistītas ar šādu automātu ražošanu, importu un izplatīšanu, ir jāuzskata par "pakalpojumu" EK līguma nozīmē un ka līdz ar to EK līguma 30. un 34. pants (jaunajā redakcijā — EKL 28. un 29. pants) par preču brīvu apriti uz to neattiecas (skat. 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-6/01 *Anomar* u.c., *Recueil*, I-8621. lpp., 56. punkts).

47 Minētā valdība uzskata — no tā izriet, ka pamata lietā Direktīvu 83/189, kuras piemērošanas joma ir tāda pati kā Līguma noteikumiem par preču brīvu apriti, var piemērot pamata lietai tikai tad, ja tā attiecas uz šiem Līguma noteikumiem un nevis uz noteikumiem par pakalpojumu sniegšanu. Līdz ar to, tā kā no judikatūras izriet, ka pamata lietā minēto spēļu izmantošana ir jāuzskata par pakalpojumu sniegšanu, minētā direktīva šajā tiesvedībā nav piemērojama.

48 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Direktīva 83/189 ar preventīvas pārbaudes palīdzību vēlas aizsargāt vienu no Kopienas pamatiem — preču brīvu apriti (skat. it īpaši 1998. gada 16. jūnija spriedumu lietā C-226/97 *Lemmens*, *Recueil*, I-3711. lpp., 32. punkts).

49 Tomēr Direktīvas 83/189 piemērošanas joma, kas būtiski balstās uz tehnisko noteikumu jēdzienu, ir principā definēta neatkarīgi, un tā nav ikreiz atkarīga no tā, vai ir ievēroti Līguma noteikumu par preču brīvu apriti piemērošanas nosacījumi.

50 Tas ir izskaidrojams ar faktu, ka Direktīva 83/189 paredz procesuālu preventīvas pārbaudes mehānismu, lai noskaidrotu, vai uz valsts normu, kas ietver tehniskus noteikumus, attiecas Līguma noteikumi par preču brīvu apriti, un, ja attiecas, tad izvērtētu, vai šāda norma ir saderīga ar šiem noteikumiem.

51 Iespējamās tehnisko noteikumu par tirdzniecību Kopienā radītās sekas neveido kritēriju Direktīvas 83/189 piemērošanas jomas definēšanai.

52 Tāpat, ja ir tiesa, ka šķēršļi preču tirdzniecībai starp dalībvalstīm var būt pamatoti, ja tie ir nepieciešami vispārējo interešu mērķu obligāto prasību izpildei, šāds pamatojums, kas cita starpā ir norādīts Portugāles valdības Tiesai iesniegtajos apsvērumos, arī neveido Direktīvas 83/189 paredzēto kritēriju tās piemērošanas jomas noteikšanai, it īpaši tāpēc, ka šādi apsvērumi neattiecas uz tehnisko noteikumu jēdzienu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmajiem diviem jautājumiem

53 Ar pirmajiem diviem jautājumiem, kuri ir jāskata kopā, iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai tādi valsts tiesību akti kā grozītais Loteriju likums, ciktāl tas satur aizliegumu rīkot laimes spēles ar atsevišķu spēļu automātu izmantošanu, ir tehniski noteikumi Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē.

54 No 1. panta 9. punkta Direktīvā 83/189 izriet, ka jēdziens "tehniski noteikumi" ir iedalāms trijās kategorijās, proti, pirmkārt, "tehniskie parametri" atbilstoši minētās Direktīvas 1. panta 2. punktam, otrkārt, "citas prasības", kas noteiktas šīs Direktīvas 1. panta 3. punktā, un, treškārt, "aizliegums preci ražot, ievest, tirgot vai izmantot", kas noteikts šīs pašas Direktīvas 1. panta 9. punkta pirmajā daļā.

55 Pirmkārt, kas attiecas uz pamata lietā minēto valsts tiesību normu kvalificēšanu tehnisko noteikumu kategorijā, jo tie pieder Direktīvas 83/189 1. panta 2. punktā noteiktajai tehnisko parametru kategorijai, ir jāatzīst, ka grozītā Loteriju likuma 24.a pantā ietverts aizliegums izmantot tādu noteiktu kategoriju spēļu automātus, kas ir definētas, izmantojot to atsevišķas specifiskas īpašības.

56 Tomēr šajā lietā šādu "tehnisko parametru" noteikumu kvalifikācija Direktīvas 83/189 1. panta 2. punkta nozīmē nav atbalstāma.

57 Kā Tiesa jau ir nospriedusi, tehnisko parametru jēdziens nozīmē, ka valsts pasākumam noteikti jāatsaucas uz preci vai tās iepakojumu kā tādu un līdz ar to jānorāda īpašības, kurām jāpiemīt precei (šajā sakarā skat. 2001. gada 8. marta spriedumu lietā C-278/99 *Van de Burg*, *Recueil*, I-2015. lpp., 20. punkts; 2002. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-390/99 *Canal Satélite Digital*, *Recueil*, I-607. lpp., 45. punkts, un 2002. gada 6. jūnija spriedumu lietā C-159/00 *Sapod Audic*, *Recueil*, I-5031. lpp., 30. punkts).

58 Tomēr jāatzīst, ka tāds valsts pasākums kā pamata lietā pēc būtības satur izmantotājiem adresētu aizliegumu, kuri, tāpat kā Lindbergs, vēlas nodot spēlētāju un patērētāju rīcībā noteikta veida spēļu automātus.

59 Līdz ar to šāda pasākuma mērķis ir regulēt to uzņēmumu darbību, kas darbojas spēļu automātu pakalpojumu sniegšanas jomā. Tiesa jau ir nospriedusi, ka, tiklīdz valsts pasākums paredz tādus nosacījumus uzņēmumu dibināšanai kā noteikumi, kas noteic, ka profesionālas darbības veikšanai nepieciešama iepriekšēja atļauja, šie noteikumi nav uzskatāmi par tehniskiem parametriem (šajā sakarā skat. 1996. gada 30. aprīļa spriedumu lietā C-194/94 *CIA Security International*, *Recueil*, I-2201. lpp., 25. punkts).

60 Ne vienmēr minētais pasākums atsaucas uz preci vai tās iepakojumu kā tādu un tādēļ nosaka īpašības, kas precei ir nepieciešamas Direktīvas 83/189 1. panta 2. punkta nozīmē, kā to ir interpretējusi Tiesa šī sprieduma 57. punktā minētajā judikatūrā.

61 Šādu interpretāciju apstiprina pamatojuma izklāsts, kas pievienots Padomes direktīvas priekšlikumam par Direktīvas 83/189 otro grozījumu, ar ko nosaka informācijas sniegšanas procedūru tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV 1992, C 340, 7. lpp.) — priekšlikums, ko Eiropas Savienības Padome pieņēma kā Direktīvu 94/10.

62 Ar šo pēdējo direktīvu, kas pamata prāvai ir piemērojama laikā (*ratione temporis*), Direktīvā 83/189 tika ieviesta otra tehnisko noteikumu kategorija, proti, tā, kas apzīmēta kā "citas prasības".

63 Līdz ar to rodas jautājums, vai pamata lietā minēto valsts pasākumu principā var kvalificēt kā "citu prasību" Direktīvas 83/189 1. panta 3. punkta nozīmē, kas atbilstoši šī paša panta 9. punktam arī ir tehnisks noteikums.

64 Šajā ziņā motivējošās daļas 18. punktā ir norādīts, ka, kaut gan sākotnējā iecerē Direktīvā 83/189 netika ņemts vērā, ka tehniskie noteikumi attiecībā uz preci tās laišanai tirgū tika noteikti galvenokārt drošības nolūkā, vēlāk izrādījās, ka šī nozīme ir jāpaplašina.

65 Šajā izklāstā Komisija paskaidroja, ka ar jēdziena "citas prasības" ieviešanu bija paredzēts paplašināt Direktīvas 83/189 sākotnējo piemērošanas jomu, lai tā ietvertu arī valsts tiesību aktus patērētāju aizsardzības jomā, kas ietver prasības, kuras jāņem vērā pēc tam, kad prece ir laista tirgū, un it īpaši tās prasības, kuras attiecas uz iespējamo šīs preces izmantošanu.

66 Šai pašā minētā pamatojuma izklāsta punktā ir norādīts, ka ar šo Direktīvas 83/189 piemērošanas jomas paplašināšanu Direktīvu varēs attiecināt uz preci ietekmējošiem, tirgus izkropļojumu radošiem noteikumiem.

67 Jānorāda, ka Padome pieņēma tādu jēdziena "citas prasības" definīciju, kāda ir minētajā Komisijas iesniegtajā Direktīvas priekšlikumā Padomei un kāda tā ir galīgajā Direktīvas 94/10 redakcijā.

68 Ņemot vērā šos elementus, ir jākonstatē, ka uz tādu valsts pasākumu kā aizliegums pamata lietā skaidri attiecas jēdziens "citas prasības", ko Direktīva 94/10 ieviesa Direktīvā 83/189, lai paplašinātu minētās direktīvas piemērošanas jomu, un līdz ar to tas neattiecas uz tehnisko noteikumu kategoriju.

69 Runa ir par prasībām, kas ir attiecinātas uz preci, proti, spēļu automātiem, ar galveno mērķi aizsargāt patērētājus, šajā gadījumā — attiecīgos spēlētājus.

70 Šajos apstākļos tāds aizliegums, ko paredz grozītā Loteriju likuma atbilstošie noteikumi, attiecas uz preces izmantošanu Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē.

71 Turklāt prasība pamata lietā nav attiecināma uz spēļu automātiem to laišanai tirgū, bet attiecībā uz to dzīves ciklu pēc laišanas tirgū jēdziena "citas prasības" nozīmē, ko paredz Direktīvas 83/189 1. panta 3. punkts.

72 Lai "citas prasības" kvalificētu Direktīvas 83/189 1. panta 3. punkta nozīmē, tādai prasībai kā aizliegumam pamata lietā izmantot spēļu automātus ir jāveido "nosacījums", šajā gadījumā — attiecīgās preces izmantošanas nosacījums, kas būtiski var ietekmēt preces saturu, raksturu vai tirdzniecību.

73 Tomēr rodas jautājums, vai minētais aizliegums ir jākvalificē kā attiecīgās preces izmantošanas "nosacījums" vai, tieši pretēji, runa ir par trešajai tehnisko noteikumu kategorijai piederošu valsts pasākumu, ko nosaka Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkts un ko tajā ievieš Direktīva 94/10, proti, tāda kategorija, kas ietver "dalībvalstu [..] tiesību aktus [..] par preces izmantošanas [..] aizliegumu".

74 Tāda veida valsts pasākumā kā pamata lietā piederība vienai vai otrai no šīm divām tehnisko noteikumu kategorijām ir atkarīga no šī pasākuma ieviestā aizlieguma piemērojamības.

75 Šajā sakarā ir nozīmīgi, ka minētā, Direktīvas 83/189 1. panta 9. punktā definētā trešā tehnisko noteikumu kategorija atšķirībā no otrās kategorijas, ko regulē citas prasības šī paša panta 3. punkta nozīmē, neietver nosacījumu, saskaņā ar kuru attiecīgajam aizliegumam būtiski jāietekmē preces saturs, raksturs vai tirdzniecība.

76 Šai trešajai tehnisko noteikumu kategorijai, kas cita starpā attiecas uz izmantošanas aizliegumu, ir jāattiecas uz pasākumiem ar tādu piemērojamību, kas acīmredzami pārsniedz atsevišķus iespējamos attiecīgās preces izmantošanas ierobežojumus un kas tādējādi nav vienkāršs izmantošanas aizliegums.

77 Kā norādījis arī ģenerāladvokāts savu secinājumu 70. punktā, šī tehnisko noteikumu kategorija it īpaši attiecas uz valsts pasākumiem, kas pieļauj tikai ļoti ierobežotu izmantošanu, ko var saprātīgi sagaidīt no attiecīgās preces. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir arī tāda aizlieguma gadījumā, ko ietver valsts tiesību akti pamata prāvā.

78 Ja pēc šīs pārbaudes izrādās, ka pamata lietā tas tā nav, tad minētos valsts tiesību aktus no konstatēšanas brīža varēs kvalificēt kā "citas prasības" no brīža, kad ir konstatēts, ka šādas prasības ievērošana ir *de jure* obligāta, izmantojot preci attiecīgajā dalībvalstī Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē. Tomēr šajā

pieņēmumā iesniedzējtiesai ir arī jāpārbauda, vai minētais aizliegums var būtiski ietekmēt preces saturu, raksturu vai tirdzniecību šī paša panta 3. punkta nozīmē.

79 Iesniedzējtiesas uzsāktās pārbaudes laikā tai ieteicams cita starpā izvērtēt sekas, kādas var rasties, īstenojoties Portugāles valdības iesniegtajam argumentam, proti — ka attiecīgos spēļu automātus var ieprogrammēt un pēc vajadzības pārprogrammēt dažādu funkciju izpildei.

80 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz diviem pirmajiem jautājumiem ir jāatbild, ka tādi valsts tiesību akti kā grozītais Loteriju likums, ciktāl tajā ietverts aizliegums rīkot laimes spēles, izmantojot noteiktus spēļu automātus, var tikt uzskatīti par tehniskajiem noteikumiem Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē, ja tiek atzīts, ka minētā aizlieguma piemērojamība ir tāda, kas neļauj nekāda cita veida kā tikai ļoti ierobežotu izmantošanu, ko var saprātīgi sagaidīt no attiecīgās preces, vai — ja tas tā nav — ja tiek konstatēts, ka šis ierobežojums var būtiski ietekmēt minētās preces saturu, raksturu vai tirdzniecību.

Par trešo jautājumu

81 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai preces izveidošanas pakalpojuma, it īpaši noteiktu laimes spēļu automātu izmantošanas, atkārtota definēšana tādā valsts tiesiskajā regulējumā, kāds ir radīts ar 1996. gada likumu, var būt tehniskie noteikumi, kas jāpaziņo saskaņā ar Direktīvu 83/189, ja jaunā definīcija ietekmē preces izmantošanu.

82 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka par tehnisko noteikumu "projektu" Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē netiek uzskatīts valsts pasākums, kas atveido vai aizvieto pastāvošus tehniskos noteikumus, nepievienojot tehniskos parametrus vai citas jaunas vai papildu prasības, kā dēļ nepastāv paziņošanas pienākums, un gadījumā, ja šie noteikumi ir pieņemti, tos pienācīgi paziņojot Komisijai pēc minētās Direktīvas stāšanās spēkā (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Colim*, 22. punkts). Šajā lietā attiecībā uz Zviedrijas Karalisti ir jāņem vērā Direktīvas 83/189 spēkā stāšanās diena.

83 Otrkārt, kā tas ir norādīts šī sprieduma 41. punktā, ir jāatbild uz jautājumu, vai aizliegums rīkot laimes spēles, izmantojot atsevišķus spēļu automātus, it īpaši pamata lietā minēto *lyckohjulsspel*, bija paredzēts jau sākotnējā Loteriju likuma redakcijā, jo 1996. gada likums šo jautājumu tikai paskaidroja, vai, tieši pretēji, minētais aizliegums tika ieviests Loteriju likumā tikai ar 1996. gada likumu, kas ir iesniedzējtiesas kompetencē ietilpstošs valsts tiesību jautājums.

84 Visbeidzot, no atbildes uz diviem pirmajiem jautājumiem izriet, ka valsts pasākumu, kas aizliedz noteiktu spēļu automātu izmantošanas pakalpojumu pirms tā paziņošanas saskaņā ar Direktīvu 83/189, ar noteiktiem nosacījumiem var kvalificēt kā tehniskos noteikumus.

85 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka preces izveidošanas pakalpojuma, it īpaši noteiktu laimes spēļu automātu izmantošanas pakalpojuma, atkārtota definēšana 1996. gada likuma radītajā valsts tiesiskajā regulējumā var būt tehniskie noteikumi, par kuriem jāziņo atbilstoši Direktīvai 83/189, ja šis jaunais tiesiskais regulējums attiecas ne tikai uz pastāvošu, Komisijai pienācīgi paziņotu tehnisku noteikumu atveidi vai aizvietošanu, nepievienojot tehniskos parametrus vai

citas jaunas vai papildu prasības, ar nosacījumu, ka šie tehniskie noteikumi ir pieņemti pēc tam, kad attiecīgajā dalībvalstī ir stājusies spēkā Direktīva 83/189.

Par ceturto jautājumu

86 Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa jautā Tiesai — ņemot vērā Direktīvā 83/189 paredzēto paziņošanas pienākumu, cik liela nozīme ir šādiem apstākļiem:

— atļaujas režīma nomaiņai ar aizlieguma režīmu valsts tiesību aktos;

— preces vai pakalpojuma lielākai vai mazākai vērtībai;

— preces vai pakalpojuma tirgus lielumam, un

— valsts tiesību jauno noteikumu ietekmei uz preces izmantošanu, ja šī izmantošana ir pilnībā aizliegta vai tā ir aizliegta vai ierobežota vienā no iespējamām izmantošanas jomām.

87 Attiecībā uz pirmo iesniedzējtiesas minēto apstākli, proti, atļaujas režīma nomaiņu ar aizlieguma režīmu valsts tiesību aktos, ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka valsts tiesību akti, kuros ir paredzēti nosacījumi tikai uzņēmumu dibināšanai, piemēram, tiesību akti, kuri noteic, ka pirms profesionālas darbības veikšanas ir jāsaņem atļauja, nav tehniskie noteikumi Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē. Tehniskie noteikumi šīs normas nozīmē ir parametri, kas nosaka preces īpašības, nevis parametri, kas attiecas uz uzņēmējiem (skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Canal Satélite Digital* 45. punktu un tajā minēto judikatūru).

88 No tā izriet, ka valsts tiesiskais regulējums, kas paredz atļauju režīmu noteiktu spēļu automātu izmantošanas pakalpojumiem, nav tehniskie noteikumi Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē.

89 Runājot par tāda pakalpojuma, ko veido noteiktu spēļu automātu izmantošana, aizlieguma režīma nozīmīgumu attiecībā uz Direktīvā 83/189 paredzēto paziņošanas pienākumu, ir jānorāda, ka šāds jautājums sakrīt ar ceturtā prejudiciālā jautājuma ceturtajā apstāklī jautāto.

90 Tomēr, kā jau ir nospriests atbildē uz pirmajiem diviem jautājumiem, valsts pasākums, kurā ietverts šāds pakalpojuma aizliegums, noteiktos apstākļos var būt tehniskais noteikums Direktīvas 83/189 1. panta 9. punkta nozīmē.

91 Runājot par otro un trešo apstākli ceturtajā prejudiciālajā jautājumā, ir jāatgādina — kā jau norādīts šī sprieduma 50. punktā — ka Direktīva 83/189 paredz procesuālu

preventīvas pārbaudes mehānismu, kas ļauj noskaidrot, vai valsts norma ietverti tehniski noteikumi, uz kuriem attiecas Līguma noteikumi par preču brīvu apriti, un, ja satur, tad ļauj izvērtēt, vai šāda valsts norma ir saderīga ar šiem Līguma noteikumiem.

92 Šajā sakarā ir jāatgādina, kā ir nospriests šī sprieduma 51. punktā, ka iespējamās sekas, ko rada tehniskie noteikumi par tirdzniecību Kopienā, neveido Direktīvas 83/189 apstiprināto kritēriju, lai definētu tās piemērošanas jomu, it īpaši attiecībā uz tajā paredzēto paziņošanas pienākumu.

93 Ja valsts pasākums ietilpst minētajā piemērošanas jomā, tad vajadzības gadījumā Direktīvā 83/189 noteiktais procesuālais preventīvās pārbaudes mehānisms ļauj novērtēt tā sekas.

94 Jāpiebilst, kā norādījis arī ģenerāladvokāts savu secinājumu 86. punktā, ka Direktīvas 83/189 noteikumi, kas regulē tajā definētā paziņošanas pienākuma piemērošanas jomu, neparedz *de minimis* izņēmumu, proti — izņēmumu, atsaucoties uz kuru no šī pienākuma izslēdz valsts pasākumus, kam ir salīdzinoši neliela ietekme uz tirdzniecību Kopienā.

95 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz ceturto jautājumu ir jāatbild šādi:

— atļaujas režīma nomaiņa ar aizlieguma režīmu valsts tiesību aktos var būt svarīgs apstāklis attiecībā uz Direktīvā 83/189 paredzēto paziņošanas pienākumu;

— preces vai pakalpojuma lielāka vai mazāka vērtība vai preces vai pakalpojuma tirgus lielums ir apstākļi, kas nav svarīgi attiecībā uz minētajā Direktīvā paredzēto paziņošanas pienākumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

96 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) tādi valsts tiesību akti kā Loteriju likums (1994:1000) [*lotterilagen* (1994:1000)], redakcijā, kas izriet no likuma (1996:1168) [*lag om ändring i lotterilagen* (1996:1168), ar ko groza Loteriju likumu], ciktāl tajā ietverts aizliegums rīkot laimes spēles, izmantojot noteiktus spēļu automātus, var tikt uzskatīti par tehniskajiem noteikumiem 1. panta 9. punkta nozīmē Padomes 1983. gada 28. marta Direktīvā 83/189, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā, ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 23. marta Direktīva 94/10/EK, ja ir konstatēts, ka minētā aizlieguma piemērojamība ir tāda, kas neļauj nekāda cita veida kā tikai ļoti ierobežotu izmantošanu, ko var saprātīgi

sagaidīt no attiecīgās preces, vai — ja tas tā nav — gadījumā, ja ir konstatēts, ka šis ierobežojums var būtiski ietekmēt minētās preces saturu, raksturu vai tirdzniecību;

2) **preces izveidošanas pakalpojuma, it īpaši tāda, ko veido noteiktu laimes spēļu automātu izmantošana, atkārtota definēšana tādā valsts tiesiskajā regulējumā, kāds ir radīts ar likumu (1996:1168), ar ko groza Loteriju likumu, var būt tehniskie noteikumi, par kuriem jāziņo atbilstoši Direktīvai 83/189, ko groza Direktīva 94/10, ja šis jaunais tiesiskais regulējums attiecas ne tikai uz jau pastāvošu, Komisijai pienācīgi paziņotu tehnisku noteikumu atveidi vai aizvietošanu, nepievienojot tehniskos parametrus vai citas jaunas vai papildu prasības, ar nosacījumu, ka šie tehniskie noteikumi ir pieņemti pēc tam, kad attiecīgajā dalībvalstī ir stājusies spēkā Direktīva 83/189;**

3) **atļaujas režīma nomaiņa ar aizlieguma režīmu valsts tiesību aktos var būt svarīgs apstāklis attiecībā uz paziņošanas pienākumu, kas paredzēts Direktīvā 83/189, ko groza Direktīva 94/10.**

Preces vai pakalpojuma lielāka vai mazāka vērtība vai preces vai pakalpojuma tirgus lielums ir apstākļi, kas nav svarīgi attiecībā uz minētajā Direktīvā paredzēto paziņošanas pienākumu.

[Paraksti]